

عهد و گفتگو

تفسیر پاراشای هفته
توسط ربای ساکس

تفسیر پاراشای هفته: تروما ۵۷۷۹

خانه ای قابل حمل

ربای لرد جانانان ساکس

A Portable Home

(Terumah 5779)

پاراشای تروما ساختن محراب یا نخستین نیایشگاه تاریخ بنی اسرائیل را توصیف می کند. نخستین و نه آخرین، زیرا بعدها، معبد اورشلیم جایگزین آن شد. می خواهیم روی یک لحظه از تاریخ یهودیان تمرکز کنیم که نماینده پایین ترین افت و بلندترین اوج معنویت یهود است؛ لحظه ای که معبد ویران شد.

درک عمق بحرانی که به دنبال خرابی معبد اول، یهودیان را فراگرفت، دشوار است. اصل موجودیت آنها در رابطه ای با خدا تعریف می شد که نماد آن نیایش روزانه در اورشلیم بود. با تسخیر اورشلیم توسط بابل در سال ۵۸۶ ق.م، یهودیان نه تنها سرزمین و سروری ملی خود را از دست دادند، بلکه با از دست دادن معبد، گویی امید خود را نیز باختند. زیرا امید آنها به خداوند است، اما چگونه می توانستند رو به سوی خداوند بکنند اگر مکان عبادت او به ویرانه

تبدیل شده بود؟ در متنی از مشهورترین مزامیر، گزارشی زنده از وضعیت روحی یهودیان آن زمان به جا مانده است:

کنار نهرهای بابل نشستیم و چون صیون را به یاد آوردیم، گریستیم... چگونه بسراییم
مزامیر خداوند را در سرزمینی بیگانه؟ (مزامیر ۱۳۷)

پس از آن بود که پاسخی شروع به شکل گرفتن کرد. دیگر معبد برپا نبود، ولی یاد آن باقی مانده و به حد کافی نیرومند بود تا یهودیان را در عبادت دستجمعی گرد هم بیاورد. در تبعید بابل، یهودیان آغاز به اندیشیدن در تورات و بیان امید دستجمعی به بازگشت، بازسازی معبد و عبادت در آن کردند.

حزقیال نبی یکی از افرادی بود که دورنمای بازگشت و بازسازی را شکل بخشید و ما نخستین استاد ضمنی به نهادی نوین را که سرانجام به نام بیت کِنِیْسِت، کنیسا، شناخته شد، از او داریم: "چنین است سخن خداوند متعال: هرچند که آنان را در میان ملت ها پراکنده ساخته، در سرزمین ها پخش نمودم، اما برای آنها محرابی کوچک [میکدَش مِئْت] شده ام در سرزمین هایی که به غربت رفته اند." (حزقیال ۱۶:۱۱). محراب مرکزی ویران شده، ولی بازتابی کوچک و ریزنگاره ای باقی مانده است.

کنیسا یکی از برجسته ترین نمونه های یک *itaruta de'letata*، یا برانگیختن نیروهای الهی از پایین است. این نهاد نه از راه سخنان خداوند به بنی اسرائیل، بلکه در نتیجه سخن گفتن بنی اسرائیل با خداوند پدید آمد. در تَنخ [مجموعه تورات و کتب انبیاء و کتوبیم] هیچ اشاره ای به کنیسا و یا دستوری برای ساختن نیایشگاه های محلی نمی بینیم. برعکس، هر جا که تورات از "خانه خدا" نام می برد، اشاره به یک محراب مرکزی دارد که مرکز توجه جمعی برای نیایش کل مردم بوده است.¹

¹ II Samuel 7:27; I Kings 6:1ff, 8:27; I Chronicles 22:1, etc.

ما اغلب فراموش می کنیم که مفهوم کنیسا تا چه حد ژرف بوده است. پروفیسور ام. استرن می نویسد: "یهودیت با برپایی کنیسا یکی از بزرگترین انقلاب های تاریخ دین و اجتماع را پدید آورد، زیرا کنیسا محیط و نهاد جدیدی بود برای عبادت خدا که نظیر آن در هیچ جای دیگری شناخته نشده است."² بنا به دیدگاه سالو بارون، کنیسا نهادی شد که از طریق آن جماعت تبعیدی "یکسره تاکید را از روی محراب همچون مکان نیایش منتقل ساختند به گردهمایی نیایش گزاران و جماعتی که می توانست در هر زمان و هر مکان در دنیای پهناور خداوند تشکیل شود."³ کنیسا تبدیل شد به اورشلیم در تبعید و خانه قلب هر یهودی. این بیان نهایی یکتاپرستی است که: هر جا گرد هم آییم تا دل هایمان را به سوی عرش بگردانیم، همان جا جلال الهی را می توانیم یافت، زیرا خداوند همه جا حاضر است.

این ایده دگرگون ساز جهان از کجا آمد؟ منشاء آن نه از معبد، بلکه از نهادی با پیشینه دورتر بود که در پاراشای این هفته توصیف می شود: محراب. جوهر محراب، قابل حمل بودن است، زیرا از سطوح چوبی و یک پرده تشکیل می شد که پیاده می شده، هنگام سفر بنی اسرائیل در بیابان توسط لوی ها حمل می گشتند. محراب که یک سازه موقت بود، دارای تاثیری همیشگی شد، اما معبد که قرار بود دائمی باشد، موقت از کار درآمد، تا زمانی دوباره ساخته شود، چنان که در دعای روزانه می خوانیم.

مهم تر از ساختمان فیزیکی محراب، ساختار متافیزیکی آن بود. این ایده که می توان خانه ای برای خداوند ساخت، به نظر بیمعنا می رسد. در چارچوب یک جهان بینی چندخدایی، فهم ایده مکان مقدس بسیار ساده بود. خدایان، نیمه انسان بودند. خدایان دارای مکان هایی فرض می شدند که می شد با آنها روبه رو شد. یکتاپرستی به شیوایی هر چه تمام تر در مزامیر ۱۳۹ این ایده را ریشه کن کرد:

---

² H.H. Ben-Sasson, ed., *A History of the Jewish People* (Harvard University Press, 1976), 285.

³ Salo Baron, *The Jewish Community* (Jewish Publication Society of America, 1945), 1:62.

کجا بروم که روح تو آنجا نباشد؟

به کجا پرواز کنم که حضور تو آنجا نباشد؟

اگر به عرش بروم، تو آنجایی؟

اگر بستر خود را در اعماق بگسترم، تو آنجایی.

همین پرسش است که توسط پادشاه خردمند، سلیمان پرسیده می شود: "آیا خداوند به راستی بر زمین ساکن است؟ افلاک و حتی بالاترین آسمان ها گنجایش تو را ندارند. چه رسد به

معبدی که من بنا کرده ام!" (کتاب اول پادشاهان ۸:۲۷)

همین پرسش توسط یکی از بزرگترین انبیاء بنی اسرائیل از زبان خداوند این گونه پرسیده می - شود:

عرش، اریکه من است،

و زمین، پای گاه من.

کجا باشد خانه ای که برای من بنا کنی؟

آسایش گاه کجا خواهد بود؟ (یشعیا ۶۶:۱)

مفهوم ساختن خانه ای برای حضوری بیکرانه در فضایی بیکرانه، دارای تناقض است. پاسخ اما با ژرفایی حیرت انگیز در ابتدای پاراشای این هفته آمده است: "برای من حریمی مقدس خواهند ساخت و من در آنها [بتوخام] ساکن خواهم شد" (خروج ۲۵:۸).

عارفان یهودی به ساختار زبانی عجیب این جمله توجه کردند: باید گفته می شد، "من در آن ساکن خواهم شد" نه این که: "من در آنها ساکن خواهم شد". پاسخ این است که حضور الهی نه در یک ساختمان، بلکه در دل سازندگان آن ساکن می شود؛ حضور الهی نه در مکانی فیزیکی، بلکه درون قلب انسان است. حریم مقدس، یک مکان نبود که آنجا حضور الهی به صورت عینی فشرده تر از هر جای دیگر باشد. بلکه، مکانی بود با تقدسی تاثیرگذار که قلب ها را به روی یکتای مورد پرستش، می گشود. خداوند همه جا حاضر است، ولی ما همه جا

حضور الهی را به یکسان احساس نمی کنیم. جوهر "مقدس بودن" این است که در آن مکان ما همه ابزارها و امیال انسانی را کنار می گذاریم و وارد حریمی می شویم که به خداوند اختصاص یافته است.

اگر مفهوم میشکان یا محراب این است که خداوند هر جا که انسان قلب خود را بی پرده به سوی عرش بگشاید در آن سکنی می گزیند، پس مکان فیزیکی مطرح نیست. این گونه بود که هفت قرن بعد، راه برای کنیسا باز شد. کنیسا بیان برتری بود برای این ایده که اگر خداوند همه جا حاضر است، همه جا می توان به او اتصال کرد. این نکته مرا شگفت زده می سازد که ساختار نحیف توصیف شده در پاراشای این هفته، الهام بخش نهادی شد که بیش از هر نهاد دیگر، یهودیان را طی نزدیک دو هزار سال پراکندگی - طولانی ترین سفرها در بیابان برهوت - زنده نگه داشت.

شبات شالوم

Jonathan Sacks

The Office of Rabbi Sacks

برای دیگر آثار ربای ساکس لطفاً از این تارنما بازدید فرمایید - www.rabbisacks.org
کلیه حقوق محفوظ است • دفتر ربای ساکس توسط بنیاد عهد و گفتگو حمایت می شود

---

*ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی توسط شیریندخت دقیقیان